

AFASI | **nr2**
POSTEN | 2022

Afasiforbundet 35 år

side 10

Hva er frivillighet?

side 14

**Nettkurs:
Kompetansetrappa**

side 6

Rehabilitering etter hjerneslag og hjerneskade

Vi tilbyr rehabilitering både for de som henvises direkte fra sykehus og hjemmeboende senere i forløpet.

Døgnopphold på 3-4 uker

Rehabiliteringen tilpasses ut i fra den enkeltes ressurser og mål. Individuell oppfølging etter behov som for eksempel:

- Medisinsk vurdering av lege
- Funksjonstrening med fysioterapeut
- Trening av daglige aktiviteter med ergoterapeut eller sykepleier
- Samtale med psykolog eller sosionom
- Synsvurdering av synspedagog og synstrening med ergoterapeut
- Språktrening med logoped

Noen aktiviteter foregår i gruppe:
Samtalegruppe, trimgruppe, ute- og turgruppe,
Undervisning og møte med likeperson.

Intensiv gangtrening

Skogli tilbyr intensiv gangtrening med mål om å bedre gangfunksjon gjennom variert gangtrening på høy intensitet. Pasienter klareres av lege ved oppstart.

- Trening ved moderat og høy intensitet målt med puls og opplevd grad av anstrengelse
- Variert trening på tredemølle, på gulv og i trapp med ulike hinder og oppgaver som utfordring
- Ukentlig testing av balanse og gangfunksjon

Intensiv arm- og håndtrening

Skogli tilbyr intensiv arm- og håndtrening (CIMT). Kurset er et 3 ukers gruppeopphold og arrangeres 2-3 ganger årlig.

- Mål om å øke oppmerksomheten mot og bruken av den svake hånden gjennom bruk av stiv vott på frisk hånd.
- Det kreves noe aktiv funksjon i håndledd/fingre.

Slik søker du:

Gjennom fastlegen eller spesialist.
Skogli har avtale med Helse Sør-Øst
og man kan søke fra hele landet.

Skogli Helse- og Rehabiliteringssenter AS har vært CARF-akkreditert siden 2010

Skogli Helse- og Rehabiliteringssenter AS

Frederik Colletts veg 13, 2614 Lillehammer

Telefon inntak: 61 24 92 00 - skogli@skogli.no - www.skogli.no

AFASI POSTEN

ISSN 0803-2467

Ansvarlig utgiver:
Afasiforbundet i Norge
Torggata 10
0181 Oslo

Tlf: 22 42 86 44
E-post: afasi@afasi.no
www.afasi.no

Kontortid:
Mandag–fredag
kl. 09.00–15.00

Endring av adresse?
Ta kontakt med Afasiforbundet
på telefon eller epost.

Forbundsstyret:
Yngve Seterås – leder
Eivind Dybendal – fungerende
nestleder

Styremedlemmer:
Randi Kaasa
Bernt Olaf Ørsnes
Turid Iddmark Bjerland

Redaktør:
Marianne Brodin

Forsidebilde:
Bildet er lånt fra Kompetanse-
trappas nettportal

Layout og
produksjon
Apriil Media
www.apriil.no
E-post:
marianne.madsen@apriil.no

Innhold

4 Leder

6 Kompetansetrappa – nettkurs

7 Kommunikasjon i en digital verden

10 Afasiforbundet fyller 35 år – et lite tilbakeblikk

13 Skuespiller Bruce Willis har fått afasi

14 Hva er «frivillighet»?

17 Om rehabiliteringsreformen

18 Johnny

19 E-læringskurs om afasi og samliv

20 Mistet språket etter en legetabbe

22 Fra ishotell til årsmøte i Alta

25 Slaglinjen gir deg svar

26 Lyd – en vei til bøker, aviser og tidsskrifter

28 Afasipostens kryssord

30 Lokalforeninger og kontaktpersoner

30 Løsning kryssord

31 Likepersonskontakter i afasiforeningene

Forbundsleder
Yngve Seterås

Sammen blir vi sterkere ”

På landsmøtet vårt 20. – 22. mai vedtok vi å slå oss sammen med LHL fra 1. januar 2023. Styret har gjort grundige forberedelser de siste månedene og var enstemmige i å innstille på sammenslåingen. Vi er trygge på at landsmøtet fikk et godt beslutningsgrunnlag. Etter gode diskusjoner og mange spørsmål valgte landsmøtet å stemme for styrets innstilling med stort flertall.

Vedtaket ble at Landsmøtet i Afasiforbundet i Norge går inn for å slå seg sammen med LHL. Et ekstraordinært landsmøte i september skal gjøre det formelle vedtaket. Dette blir behørig annonsert. LHL Hjerneslag vil da få navnet LHL Hjerneslag og Afasi.

Dette vil være et stort steg i riktig retning for afasisaken. Vi slår oss sammen med en organisasjon med stor tyngde, både organisatorisk og interessepolitisk. Det er viktig å forene alle krefter som kan forenes i kampen for et bedre liv og styrking av rettighetene til slagrammede og mennesker med afasi.

LHL har 250 lokallag som blir tilgjengelig for våre medlemmer mot de 21 som Afasiforbundet har i dag. Dette vil gi våre medlemmer et bredere tilbud. Mennesker med afasi som bor

Styret i Afasiforbundet på første rad, fra venstre: Bernt Olaf Ørsnes, Turid Iddmark Bjerland, Randi Kaasa, Eivind Dybendal og Yngve Seterås.

steder hvor det ikke finnes en afasiforening kan også få et tilbud. Lokalforeninger som ønsker å fortsette som før kan gjøre det til evig tid, så lenge de har aktiviteter og tilbud til mennesker med afasi. Foreninger som vil slå seg sammen med et lokallag i LHL får anledning til det. Det skal jobbes med å etablere flere lokale aktiviteter og afasimøteplasser. LHL skal utvide sin rådgivningstjeneste med logopedkompetanse, og det skal satses mer på informasjon og likepersonsarbeid. Ikke minst skal det interessepolitiske arbeidet styrkes.

LHL har mange medlemmer med afasi og hjerneslag fra før. De er på ingen måte ukjent med afasi, men vi skal bidra med kompetanse inn i

organisasjonen. Ikke minst fordi vår generalsekretær får en viktig oppgave med å følge opp lokalforeningene og utvikle aktivitetene. I tillegg vil også flere i LHLs administrasjon jobbe med afasisaken etter sammenslåingen.

Landsmøtet appellerte også til medlemmene om å være aktive i sine lokalmiljøer og jobbe med lokalpolitikere. Spør lokalpolitikere hva de vil gjøre med mangelen på logopeder i Norge og hvordan de vil styrke BPA-ordningen. Det er medlemmene som utgjør Afasiforbundet og ikke styret eller administrasjonen. Aktive medlemmer er fundamentet i en frivillig organisasjon.

Det går mot lysere tider. God sommer!

LA TERA VÆRE STEMME DIN

TERA leser opp det du skriver for motparten, i sanntid

KORT OM TERA

Talesyntese for de som har problemer med tale, enten det skyldes afasi, døvhet i barndommen eller talevansker. Fungerer ved mobil samtaler og på stedet.

Talesyntese kan kombineres med video i mobil samtaler, hvis motparten har en bildetelefon.

Synstilpasning: Du kan kombinere fargen/størrelsen på teksten/bakgrunnen samt skrift og skriftstørrelse.

All tekst blir lagret på enheten din slik at du kan sjekke etterpå (valgfritt)

Unik tjeneste som tilbys av NAV hjelpemiddelsentral:

TERA-Mobile for iPhone og TERA-Touch for iPad.
Artikkel nr. 243431 - Program TM TERA for iPad.
Artikkel nr. 243432 - Program TM TERA for iPhone.

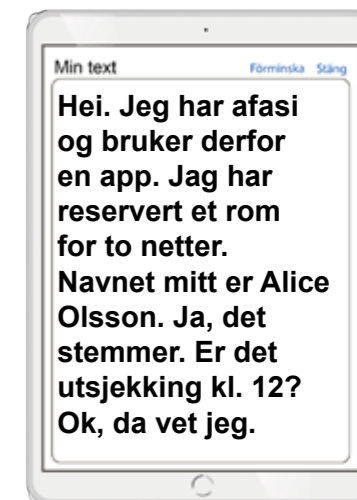
Du må gjerne ta kontakt for veiledning via sales@tmeeting.se

sales@tmeeting.se | tmeeting.se

” Endelig har jeg fått tilbake stemmen min, selv om talen min ikke fungerer.

- Brukersitat

I SAMTALE

TERA er appen som gjør det mulig for deg å ringe til, og å bli oppringt av, hvem som helst via vanlig telefoni, og det du skriver under samtalen blir lest opp for motparten av en menneskelig stemme, i sanntid.

PÅ STEDET

Utover det å lese opp det du skriver i mobil samtaler, kan TERA lese opp det du skriver til noen som er i samme rom som deg. Det kan for eksempel være når du snakker med legen din, med resepsjonisten på hotellet eller med kassadamen i matbutikken. Oppsettet ser likt ut som ved ett mobil samtale.

Vi gjør det mulig!

Kompetansetrappa – nettkurs

Rehabilitering som fagområde har ofte liten plass i utdanningssystemet. Dette var noe av bakgrunnen for at Kompetansetrappa ble etablert.

■ Av Marianne Brodin

Kompetansetrappa er et samarbeidsprosjekt initiert av Regionalt nettverk for ledere innen somatisk rehabilitering ved de fire helseforetakene i Helse Nord.

Kompetansetrappa tilbyr nettkurs i flere temaer. Temaene er valgt basert på kartlegging av kompetansebehov i samtlige helseforetak i Helse Nord. Fagpersonell ble spurt om hvilke områder de mente at arbeidsplassen trengte mer kompetanse på. Kognitive vansker, håndtering av pasienter etter hjerne- slag, traumatisk hodeskade, synsvansker og språkvansker (afasi) kom høyest opp på listen over fagpersonells behov for kompetanse.

Resultatet ble Kompetansetrappa. Kursene er laget av og for helsepersonell. Målgruppene er alle faggrupper i spesialist- og kommunehelsetjenesten, og spesielt rehabiliteringsfeltet.

Webinarer, praktisk undervisning og erfaringsamlinger er foreløpig forbeholdt hovedmålgruppen, mens nettkursene også er tilgjengelig for pårørende, brukerorganisasjoner og den som selv er rammet.

Kurs om språkvansker (afasi)
Formålet med kurset i språkvansker er å gi en innføring i ervervede språkvansker etter hjerneskade, kommunikasjon og tiltak – basert på Nasjonal faglig retningslinje for hjerne- slag.

Kurset består av 4 moduler:

1. Språk og språkvansker
2. Kommunikasjon
3. Språkrehabilitering
4. Pårørende

Fagpersoner bak kurset er Britt Tove Bakken og Bodil Berg Hansen, logoped ved Nordlandssykehuset, Bodø.

Kurset er gratis og kan tas når som helst (gjelder alle nettkursene).

Her finner du portalen:
www.kompetansetrappa.helsekompetanse.no

Kilde: Regional kompetanse- seksjon innen somatisk rehabilitering, UNN HF

*Christel Sundfær Johansen er regional rådgiver for Kompetansetrappa ved Universitetssykehuset Nord-Norge HF.
Foto: Kompetansetrappa*

Afasi
NYTT

Av Nina Høeg,
afasiteamet Statped

Foto: Morten Sangvik, NTNU

Kommunikasjon i en digital verden

Hvordan er det å leve med afasi, eller andre språk- og kommunikasjonsvansker, i et digitalt samfunn? Hvordan oppleves det å møte logoped digitalt? Dette er temaet for et nytt doktorgradsprosjekt ved NTNU. Prosjektet ledes av stipendiat Sigrid Gabrielsen. Hun er logoped og sangpedagog. I prosjektet vil hun

samle inn personlige fortellinger om dette temaet.

Gabrielsen vil snakke med voksne som har hatt digitale møter med logoped. Deltakerne kan ha fått hjelp av logoped av ulike årsaker, blant annet på grunn av vansker med stemme, språk, tale, kommunikasjon eller svelgevansker.

Har du hatt digitale møter med logoped? Kan du tenke deg å bli intervjuet? Samtalene vil være fysiske.

Ta kontakt med Sigrid Gabrielsen
E-post: sigrid.gabrielsen@ntnu.no
Telefon: 974 09 224

Forsamlingen gir applaus til generalsekretæren for godt arbeid. Foto: Nicholas Wilkinson

LHL og Afasiforbundet: Fra venstre: Tommy Skar, generalsekretær LHL Hjerne-slag, Yngve Seterås, leder Afasiforbundet, Frode Jahren, generalsekretær LHL, Eivind Dybendal, nestleder Afasiforbundet og Marianne Brodin, generalsekretær Afasiforbundet. Foto: Therese Mathers

Forbundsleder Yngve Seterås takker Bjørn Hatterud for et tankevekkende foredrag.

Landsmøtet i Afasiforbundet

Gleden ved å treffe hverandre igjen var stor da Afasiforbundet arrangerte landsmøte på Quality Hotell Gardermoen 20. – 22. mai.

■ Av Randi Kaasa

Mange klemmer ble utvekslet da over 55 medlemmer møtte hverandre etter to stille år med pandemi. Det sosiale livet er viktig, og mennesker med afasi kan kjenne litt ekstra på isolasjon når samfunnet er stengt. Ideen med denne helgen er å gi deltakerne inspirasjon i hverdagen i tillegg til det tradisjonelle landsmøtet.

Foredrag til inspirasjon og ettertanke

Jan Schwenke, som er musiker og foredragsholder åpnet seminar-delen. Jan snakket om de usynlige utfordringene etter hjerneslaget og hvordan han takler det. Fysisk er du helt fin, men kapasiteten er en helt annen, sier han. Han snakket

om å finne seg selv på nytt etter slaget og om hvordan pårørende takler situasjonen. Han skriver om dette og andre sider ved å være slagrammet på bloggen sin *hodethalter.no*. Jan sang også noen av sine nydelige sanger for oss.

Therese Mathers er logoped og har jobbet både i Canada og England. Mye av arbeidet har vært innenfor frivillige organisasjoner for mennesker med afasi. Vi fikk høre om likepersonsarbeid i Canada og England, og hun fortalte om erfaringene sine med bruk av støttet samtale ved afasisenteret i Toronto.

Bjørn Hatterud er kulturskribent, kunstkritiker, kurator og musiker. Han er født med en type ryggmargsbrokk og

klumpfot. Han har vært gjennom mengder av smertefulle behandlinger og operasjoner. I tillegg har han vært et overvektig mobbeoffer og han er homofil. Alt dette fortalte han om i sitt tankevekkende foredrag og leste fra bøkene sine. Dette ga oss inspirasjon til hva vi kan gjøre for å få til et bedre samfunn med mindre diskriminering. Han har skrevet bøkene «Mjøsa rundt med mor» og «Mot normalt». I 2021 ble han tildelt Fritt Ords pris.

Nils Magne Røstum er leder i Afasiforeningen for Trøndelag. Han er den eneste i Norge som har falt ned i et mikrofly og overlevd. Det har vært en lang vei tilbake og omfattende rehabilitering. Mye i kroppen var knust. Han fortalte sin

historie og viste bilder fra sine mange reiser, fra han lå i sykesenga til han kom seg opp å gå. Han har vært verden rundt og rullestolen er alltid med for at han skal kunne få med seg mest mulig.

Landsmøtet

Forbundsleder Yngve Seterås åpnet landsmøtet og ønsket velkommen til Frode Jahren, generalsekretær i LHL og Tommy Skar, generalsekretær i LHL Hjerne-slag. Etter de faste postene i landsmøtet var det klart for den saken alle ventet på, sammenslåing av LHL og Afasiforbundet.

Fungerende nestleder Eivind Dybendal innledet debatten med grundig gjennomgang av bakgrunnen for styrets innstilling. Forsamlingen var svært engasjert og det kom mange gode spørsmål og kommentarer.

Søndag var det avstemming og et overveldende flertall stemte for: 29 sa ja, tre sa nei og en stemme var blank.

– Det er et stort steg i riktig retning for afasisaken, sier forbundsleder Yngve Seterås. Vi slår oss sammen med en organisasjon med stor tyngde, både organisatorisk og interessepolitisk. Det er viktig å forene alle krefter som kan forenes i kampen for et bedre liv og styrking av rettighetene til slagrammede og mennesker med afasi.

LHLs generalsekretær er svært glad for vedtaket.

– Dette er et viktig vedtak først og fremst for landets slagrammede og personer med afasi. Nå kan vi forene krefter for felles sak. Fra LHLs side ser vi på vedtaket også som en tillitserklæring fra et forbund som har en stolt historie og gode resultater å vise til. Det forplikter. Vi vil satse på afasiarbeidet med samme kraft og styrke som vi gjør på alle områder LHL jobber på, sier Jahren.

Til slutt var det valg. Eneste endring i styret er at det ble

valgt inn to nye vara-medlemmer: Egil Haaland fra Afasiforeningen for Bergen og omegn og Lars Eriksrud, Afasiforeningen for Oslo og omegn. Trond Børseth, Haugaland Afasiforening ble takket av som varamedlem. Styret fra forrige periode ble gjenvalgt: Yngve Seterås (forbundsleder), Eivind Dybendal (nestleder), Randi Kaasa (styremedlem), Bernt Olaf Ørsnes (styremedlem), Turid Iddmark Bjerland (styremedlem).

Møteledere og sekretærer gjorde en glimrende jobb på landsmøtet og ble takket. Mange har bidratt i landsmøteperioden. Både styret, valgkomiteen, likepersonsutvalget, faglig utvalg fikk oppmerksomhet og applaus. Til slutt takket Yngve Seterås generalsekretær Marianne Brodin for en ekstraordinær arbeidsinnsats. Hun fikk blomster og gave i form av et weekendopphold på hotell for to personer til stående applaus fra landsmøtedeltakerne. Takk til alle som kom og gjorde helgen hyggelig, nyttig og inspirerende til videre arbeid.

Afasiforbundet fyller 35 år – et lite tilbakeblikk

Mange spørsmål reiser seg når man får afasi. Hvor kan man få hjelp? Hva slags hjelp kan man få? Hva med oss nå? Finnes det andre som har det slik som oss?

■ Av Marianne Brodin

Noen av disse utfordringene var bakgrunnen for at den aller første afasiforeningen ble startet i Oslo i 1978. Initiativet ble tatt av Ivar Reinvang, som den gang var psykolog på Sunnaas Sykehus. Dermed ble det satt i gang et grunnleggende nybrottsarbeid.

Afasiforeningen for Oslo og omegns styre innkalte til et møte på Bredtvet Senter for logopedi i desember 1985 for å drøfte dannelsen av en landsforening. Møtet resulterte i at et brev med oppfordring til å samles for å få til et felles løft for afasiarbeidet i Norge ble sendt til de syv lokalforeningene som var opprettet. Alle støttet forslaget.

Osloforeningen inviterte til et seminar på Sundvollen og alle 59 deltakerne var enige om å danne et landsdekkende Afasiforbund. Det ble nedsatt et utvalg som skulle utarbeide forslag til vedtekter og innkalle til konstituerende generalforsamling innen utgangen av mai 1987. Det var god starthjelp å få fra Afasiforbundet i Sverige i Stockholm. I tillegg bidro

Osloforeningen og et par andre foreninger økonomisk til oppstarten.

Afasiposten

Afasiposten ble startet i 1990 og ble fort et viktig kontaktledd mellom forbundet og foreningene. Tidligere hadde all kontakt gått gjennom lokalforeningene.

Louise Storm (1928 – 2022) var leder for den første redaksjonskomiteen. Hun fortalte til Afasipostens 25-års jubileumsnummer at målet var at det skulle finnes lesestoff for alle typer medlemmer i bladet. Hun hadde selv afasi og var tydelig på at det beste var å skrive på en enkel måte med færrest mulig fremmedord. Den aller første utgaven av bladet hadde et epletre på omslaget, men spade ved siden av. Treet skulle symbolisere Afasiforbundet, spaden skulle symbolisere Afasiposten, som skulle grave opp jorden rundt for å bidra til treets vekst.

Mye viktig arbeid

Det er gjort mye viktig arbeid i de 35 årene Afasiforbundet har eksistert. Her er noen klipp fra de første årene:

Ungdomsgruppe

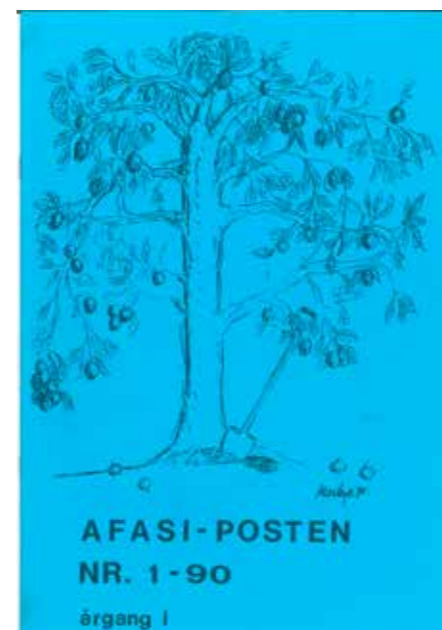
På 90-tallet ble det gjort et omfattende arbeid med å få til tilbud for yngre afasirammede. Afasiforbundet hadde en egen ungdomsgruppe som var representert i forbundsstyret med tale- og forslagsrett.

Foreldreforeningen for barn med språkvansker

Foreningen ble opprettet i 1998. Afasiforbundet fikk midler til å arrangere kurs og å opprette en gruppe for foreldre til barn med språkvansker. Formålet var å skape et kontaktnett mellom foreldre til barn med språkvansker og spre informasjon. Denne ble overført til Dysleksi Norge i 2012.

Folkeshøyskole med afasi-linje

Forbundet fikk midler til et folkeshøyskoletilbud for personer med afasi. Ved å etablere egne afasilinjer ved enkelte folkeshøyskoler, kunne kommunene kjøpe tjenester hvis de selv ikke kunne gi noen tilbud. Dette skulle være et viktig ledd i en rehabiliteringsplan. På et tidspunkt var det fire folkeshøyskoler i Norge som igangsatte dette arbeidet.

Afasiposten nr 1-1990

Nordisk Afasiråd

Afasiforbundet har deltatt i Nordisk Afasiråd. Rådet har vært en viktig arena for utveksling av erfaringer og samarbeid om prosjekter. Nordisk Afasiråd utarbeidet et felles Basisdokument om afasirammedes rehabiliteringsbehov som kunne nyttes i de nordiske landenes arbeid for å bedre rettighetene til personer med afasi.

Rikstrygdeverket

En viktig interessepolitisk oppgave for Afasiforbundet har vært å arbeide for at personer skal få oppfylt sine rettigheter til opplæring etter lovverket og å påvirke kommunene til å ta sitt ansvar. Men forbundet så at det var nødvendig med et supplement til kommunenes tilbud. Stortinget ville fjerne ordningen med mulighet for logopedhjelp gjennom Rikstrygdeverket (nå Foketrygdloven). Afasiforbundet tok dette opp med helseminister Brustad i Spørretimen på Stortinget og politikerne snudde. De innså at det var bruk for denne ordningen.

Tre veteraner på møte i Afasiforeningen for Oslo og omegn i 2017. Louise Storm, Tormod Bjerkelien og Ella Johansen. Louise og Ella var med å starte Afasiforbundet for 35 år siden.

De som tok det ekstra ansvaret

Mange har gått foran og jobbet for en bedre situasjon for mennesker med afasi. Noen tok på seg et ekstra krevende verv som forbundsleder, ofte i tillegg til sin vanlige jobb.

Odd Johnsen

(1987- 1989) fra Agder ble valgt til første forbundsleder da forbundet ble opprettet i 1987.

Han hadde selv afasi og gjorde et stort pionerarbeid i starten med begrenset økonomi i forbundet. Det står ekstra stor respekt av de som gikk foran og sørget for grunnlaget for en solid plattform videre. Blant annet hadde forbundet kun tilgang på kontor en gang i uken og var uten daglig leder.

Bjørn Moldenes

(1989 – 1995) var advokat og fikk hjerneslag mens han var på kontoret. Han la

ned et betydelig arbeid i de seks årene han var forbundsleder og er fortsatt aktiv i Agder Afasiforening. Han forteller til Afasiposten at det var utfordrende. Økonomien var fortsatt begrenset for å få utført alle de viktige oppgaver en stod ovenfor, sier han. Likevel var medlemstallet fire ganger høyere i 1993 enn i 1989. Grethe Tveit gjorde et viktig jobb som nestleder i denne perioden og representerte forbundet i mange viktige politiske saker.

Anne Kvande

(1995 – 2001) er logoped fra Kristiansund. Hun var med i FFOs hovedstyre og var spesielt

opptatt av å jobbe for bedre rettigheter for personer med afasi. Hun var aktiv i arbeidet med Nordisk Afasikongress, som var et stort arrangement. Hun var også nestleder i lettlestavisen Klar Tale. Anne var prosjektleder for norsk tilpasning av ARNIT. Prosjektet skulle gi tilgang til internett for personer

med afasi og vakte internasjonal oppmerksomhet. Samtidig var hun aktiv i Ytre Nordmøre Afasiforening og er det fortsatt. Permen Illustrert kommunikasjonsmateriell som Anne Kvande søkte midler til og fikk oversatt og tilpasset på norsk er fortsatt i salg.

Ingjerd Haukeland (2001 – 2009) var forbundsleder i hele åtte år, samtidig som hun var leder for

Logopedtjenesten i Helse Bergen. Mens hun var forbundsleder var hun også 1. nestleder i hovedstyret i FFO og hadde flere verv, blant annet i Klar Tale, Stiftelsen Dam og Norsk Logopedlag. Hun har også hatt mange sentrale verv de siste årene. I tillegg til en rekke andre prosjekter utarbeidet hun HAST-testen for kartlegging av afasi sammen med Tone Sandmo og Synnøve Stoller, to andre logopeder ved Haukeland sykehus. Hun er fortsatt aktiv som leder av faglig utvalg i forbundet og i styret i Afasiforeningen for Bergen og omegn.

Ellen Borge (2009 – 2016) ble valgt til leder i 2009. I seks år som forbundsleder balanserte hun mellom

jobb som sykepleier i hjemmetjenesten og forbundsleder vervet. Ellen har et stort hjerte for de som rammes av afasi og ikke minst for pårørende. En rekke kurs, andre aktiviteter ble gjennomført i Ellens periode og ikke minst utvikling av likepersonsarbeidet. Hun ledet

Mange afasiforeninger har vært ute og markert Afasidagen i oktober opp gjennom årene. Her er Trond Børseth og Morten Dagsland i Haugaland Afasiforening i 2016

en rekke prosjekter med et stort engasjement og forståelse for den sårbare medlemsgruppen vår. Hun er stadig engasjert i forbundet og aktiv som leder i Afasiforeningen for Oslo og omegn.

Hogne Jensen (2016 – 2021) er logoped fra Tromsø og engasjerte seg i mange interessepolitiske saker

for personer med afasi. Han bidro til gjennomføring av to runder med kartlegging av logopedsituasjonen i kommunene, som vi har fått stor oppmerksomhet rundt av myndigheter og organisasjoner vi samarbeider med. Hogne bidro med en rekke søknader, slik at Afasiforbundet fikk tilskudd til flere solide prosjekter innenfor e-læring og informasjonsarbeid.

Yngve Seterås overtok i 2021. Han har et stort hjerte for afasiforeningen. Han er selv pårørende

og jobber som skuespiller fortsatt (nettopp fylt 75 år) samtidig som han er engasjert i forbundet og lokalforeningen i Bergen. Yngve er opptatt av at det må finnes hjelp å få når man rammes av noe så alvorlig som afasi. Selv savnet han noen å snakke med – flere likepersoner og mer informasjon om denne tjenesten ved slagenhetene hadde vært fint.

Utfordringene står i kø

Interessepolitikk, informasjons- og opplæringsvirksomhet og tiltak for å utvikle lokalforeninger var forbundets tre hovedarbeidsområder i starten og er det fortsatt.

Det er nok av utfordringer å ta tak i videre. I alle år har det vært jobbet for at mennesker med afasi skal få tilbud om logopedtimer og annen nødvendig rehabilitering.

Vi har mange viktige oppgaver foran oss for å bedre situasjonen for mennesker med afasi.

Skuespiller Bruce Willis har fått afasi

Den amerikanske skuespilleren Bruce Willis gir seg som skuespiller. Den meldingen kom 30. mars. Da skrev en av hans nærmeste skrev på sosiale medier at Willis har fått afasi, noe som påvirker hans kognitive evner.

■ Av Marianne Brodin

■ Willis har spilt i en rekke action-filmer. Den mest kjente er actionfilmen «Die Hard» i 1988, som gjorde ham til en stor filmstjerne over natta.

Et alvorlig handicap

Mange har spekulert i årsaken til Bruce Willis afasi, men det er umulig å vite hva som ligger bak at en person får afasi, hvis ikke man kjenner personens sykdomshistorie. Mediene har derfor ikke spekulert så mye i hva som er årsaken.

Afasi kan være krevende for den som er rammet, og i mange tilfelle også bli en stor belastning for de pårørende, fordi man får vanskeligheter med kommunisere med andre.

Og det påvirker ofte ens sosiale liv i høy grad. Mennesker med afasi blir dessuten ofte misforstått – folk kan for eksempel tro at de er påvirket eller beruset. De kan også bli tatt for å være mindre intelligente, fordi de har

vanskeligheter med å uttrykke seg forståelig. De fleste har et velfungerende intellekt, selv om man er rammet av afasi. Det er språket og ikke tankene som er rammet.

Mange vet ikke hva afasi er

National Aphasia Organisation skrev om Bruce Willis afasi. I 2016 gjennomførte de en undersøkelse for å finne ut hvor mye allmennheten visste om afasi. Bare 8,8% av de som svarte visste hva afasi var og identifiserte det riktig som en språkforstyrrelse. Det betyr at de andre 91,2% kanskje sliter med å forstå hvilke utfordringer Bruce Willis opplever med afasi.

Det viser oss at det er viktig at vi fortsetter å informere om afasi til folk flest og til helsepersonell som kommer i kontakt med personer med afasi.

Kilde: www.aphasia.org

Hva er «frivillighet»?

Å være frivillig betyr å engasjere seg i sine medmennesker og stille opp i en presset situasjon. I Norge er frivillighet svært utbredt, og årlig representerer den frivillige hjelpen som utøves på mange forskjellige nivå, et sted mellom 70 og 100 milliarder kroner.

■ Av pensjonert logoped Kjell Magne Alstad

Kjell Magne Alstad

Mange lag og organisasjoner er helt avhengig av innsatsen fra frivillige. Det kan være som billettselgere, loddselgere, vakt-tjenester, hjelpere, tilretteleggere osv. Uten disse frivillige hjelpere, stopper aktiviteten opp. Uten frivillige, stopper Norge opp! Også i Afasiforbundet er vi avhengige av hjelp fra frivillige. For oss er det ofte pårørende som må påta seg disse oppgavene, men dette er en gruppe som igjen må ha hjelp fra andre. Derfor ønsker vi ofte frivillige som kan gi et pusterom for pårørende. Dette kan bety hjelp til avlastning for pårørende i hjemmet. Dette fordi pårørende strever med alt for store omsorgsoppgaver. Frivillige kan ofte være behjelpelig med å finne aktiviteter av felles interesse både for hjelpetrequende og deres pårørende.

Dette er ofte lavterskeltilbud, hvor frivillige hjelpere kan bidra til en enklere hverdag spesielt for pårørende.

Pårørende ønsker ofte å bistå sine nærmeste når de blir alvorlig syke. «Varme hjerter og hender» er derfor en nødvendighet for å knytte hjelpe-trengende og pårørende sammen. Ofte er det ting som helsetjenestene ikke dekker, og da kan fagkunnskap fra frivillige være avgjørende for et positivt resultat.

Norge er et godt land for de fleste å leve i, noe frivilligheten skal ha stor ære for. Dette må videreutvikles gjennom å rekruttere nye frivillige til innsats, og samtidig styrke samarbeidet mellom brukere og våre lag og organisasjoner. Frivilligheten kan derfor utvide spekteret av aktiviteter som for

mange gir livet ny mening, bl.a. ved å styrke den sosiale kontakten mellom mennesker.

«Frivillighet» - en internasjonal fellesoppgave

For brukerne er det av stor betydning å opprettholde en god folkehelse. Verdens helseorganisasjon (WHO) definerer helsefremming som «den prosess som setter folk bedre i stand til å få økt kontroll over og bevare sin helse». Derfor er helse en ressurs i hverdagen, som for mange (inkludert afasirammede) handler om velvære. Frivilligheten blir derfor en viktig aktør i folkehelsearbeidet. For mange av våre afasirammede betyr frivillig innsats at vi kan forebygge ensomhet.

Dette er en del av bærekraftmålene til FN. Disse tar for seg hva som må gjøres for å ta vare på behovene til menneskeheten. I dimensjonen for bærekraft ligger også våre sosiale mål, både lokalt, regionalt og nasjonalt. Dette omfatter både helse- og livskvalitet. Vi blir etter hvert mer oppmerksom på sammenhengen mellom det frivillige arbeidet, folkehelse og bærekraftmålene til FN. For afasirammede betyr dette at de må få større oppmerksomhet og samtidig bli bedre integrert i storsamfunnet og få leve i relasjoner til andre mennesker og ikke bare til seg selv. Relasjonene og nettverkene vi er født inn i, eller har valgt å være en del av, skal utgjøre vår livsutfoldelse. Afasirammede skal få utvikle seg som mennesker, slik at de får støtte og hjelp og får en opplevelse av mening og fellesskap. Livet må for oss alle bli oppfattet som meningsfylt. Mange afasirammede opplever at nettverkene revner, og da oppstår ensomhet, meningsløshet og man føler seg avskåret fra fellesskapet. Her ligger det mange arbeidsoppgaver for frivillig innsats.

Fellesskapets år

Året 2022 er et slags fellesskapets år. Dette ble bl.a. understreket av kong Harald i siste jul- og nyttårstale, hvor han ga ros til alle som frivillig påtar seg oppgaver til beste for storsamfunnet. Viktig her er at frivillig arbeid ikke har økonomisk vinning som formål. Dimensjonene aner vi størrelsen av når vi nevner at drøyt 2000 landsomfattende organisasjoner, mer enn 100 000 lokallag,

ca. 9.000 stiftelser og et stort antall store og små aktiviteter får del i denne storslåtte innsatsen. I 1997 utgjorde den frivillige innsatsen 115 000 årsverk.

Afasirammedes behov for å få en bedre hverdag

For mange afasirammede har det stor betydning med menneskelig kontakt, at noen kan komme inn og bare være der, uten å si så mye. Nærheten er her det viktigste. Ut fra sykdomsrammedes vansker vil det da bli avgjørende hva som trengs av hjelp. Mange trenger fysisk hjelp for å komme seg ut, gå/kjøre en tur, eller for å få en følelse av at frisk luft bidrar til ny mestring. Frivillige får da være med på å forme det tilbudet den afasirammede har behov for. Informasjon, ny lærdom og erfaringer blir her viktige stikkord.

I mylderet av menneskelig samhandling er den frivillige til stede og lapper tynnslitte nettverk. Ved å gi av sin tid og seg selv, ved å være et holdepunkt og en samtalepartner, ved å gi et lyttende øre, ved å påvirke og protestere, ved å medvirke til endring og forandring, gjennom nærvær og tilstedeværelse, – er den frivillige en nødvendig aktør i et komplett fellesskap.

Frivillighet og afasi drives ikke bare ut fra følelser alene. Her er det viktig å ta i bruk andre kvaliteter og egenskaper for å komme seg gjennom perioder med sviktende motivasjon og lyst. Når følelsen forsvinner, må den frivillige hjelpere stå på seg i å være

utholdende og tålmodig. Utholdenhet og tålmodighet er viktige egenskaper for å styrke den afasirammedes identitet. For afasirammede blir utfordringene ofte tause og må oppfattes på en annen måte enn vi vanligvis gjør gjennom språket. Den frivillige må da finne ut hva forandringene består i. Da er det viktig å være en god lytter, og gi motparten tid og rom til å få fram sitt ståsted.

Samarbeid mellom afasirammede og frivillige

For de frivillige finnes det et vidt spektrum av arbeidsoppgaver. Disse utføres ikke i et vakuum, men er ofte en del av nedskrevne mål og handlingsplaner. I Afasiforbundet har vi kurs for likepersoner, og forbundet planlegger nye kurs i løpet av høsten -22. For oss er det viktig med personlig engasjement som bringer interesser og verdier ut til våre hjelpetregende. De frivillige gir her gratis av sin tid og kunnskap for å oppfylle de mål, som i

fellesskap med den afasirammede, er satt opp. Dette er selvsagt underlagt taushetsplikt.

Frivillig arbeid kan være slitsomt og krevende. Loddsalg en kjølig høstdag, kan oppleves som et pliktløp. Å sitte på sengekanten til en ny slagrammet, kan oppleves tungt, trist og deprimerende. Oppgaven kan da bli svært utfordrende, men nødvendig for samfunnet. For afasirammede gjelder det å bli sett, og ensomheten kan da bli en gjenganger. Derfor må den frivillige tenke gjennom hvilke verdier de innehar som kan være med på å styrke og bygge opp livsverdien hos den afasirammede.

Å tenne lys er en fin kontaktmåte mellom brukere og frivillige. Å tenne lys blir da uttrykk for omtanke, en måte å bry seg på for å komme videre. Vi tenner et lys for at det skal skape kontakt, ofte det vi kaller taus kommunikasjon. I møte mellom det profesjonelle og det frivillige, skapes nye former for

tilstedeværelse, samtidig som vi lærer av hverandre. Den frivillige skal for den afasirammede være deres medvandrer, og et menneske som våger å sette noe av seg selv på spill. Dette blir en dialog med omgivelsene, hvor den frivillige blir en viktig brikke uten å være dominerende.

Det frivillige mennesket, amatøren, har evne til å vise vilje og tilpasse seg, være i bevegelse og møte alle de utfordringer han blir stilt overfor. Dette skaper håp for framtidens samarbeid mellom afasirammede og innsatsen fra de mange frivillige.

Referanser:

- Eva Magnus og Anne Lise Nessæther: Frivillig (2021).
- Ole Martin Holthe: Om oppsøkende frivillig arbeid. På gata (2009).
- Div. oppslag i media om frivillighet.

Arbeidsgruppen på møte 18. februar: Fra venstre Tor Christian Fagertun, Virke - Hovedorganisasjonen, Aud Kvalbein, Hjernerådet, Gerty Lund, Norsk Fysioterapeutforbund, Lilly Ann Elvestad, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO), Frank Becker, Sunnaas sykehus HF, helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol, Tommy Skar, LHL Hjerneslag og statssekretær Ellen Moen Rønning-Arnesen. Foto: Odd Bakken.

Om rehabiliteringsreformen

Over 20 aktører fra bruker- og fagmiljøer krever en rehabiliteringsreform. I møte med helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol og flere stortingspartier har de tatt opp forslaget. Aktørene mener man bør starte reformarbeidet gjennom å sette ned en tverrsektoriell ekspertgruppe for å utrede framtidig behov og modeller.

■ Av Marianne Brodin

Rehabilitering har hatt lav politisk prioritet de siste ti-årene. Den siste stortingsmeldingen om rehabilitering kom for over 20 år siden.

Det sto der at «rehabiliterings-tilbudet er i dag i for stor grad preget av manglende planlegging og koordinering, uklare ansvarsforhold og for lite brukermedvirkning». Omtrent samme konklusjon kan man lese i konsulentselskapet KPMGs evaluering av *Opptappingsplan for habilitering- og rehabilitering 2017-2019*.

Aktørnettverkets arbeid

Siden i fjor har aktørnettverket, som Afasiforbundet er den del av, gjennomført møter med

statsråd Kjerkol, Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Høyre, Fremskrittspartiet og Helse- og omsorgsdepartementet. Flere av aktørene bak reformkravet har hatt møter med Riksrevisjonen. Sunnaas sykehus HF har hatt og skal ha frokosttemamøter om forskning på og finansiering av rehabilitering.

18. februar møtte aktørnettverkets talspersongruppe statsråd Kjerkol og statssekretær Ellen Moen Rønning-Arnesen i Helse- og omsorgsdepartementet.

– Det var et meget godt og konstruktivt møte. Vi er i stor grad enige om utfordringene,

vi hadde en god samtale om flere mulige tiltak og vi er enige om å fortsette dialogen, sier generalsekretær Tommy Skar i LHL Hjerneslag.

Aktørnettverket jobber nå videre med oppfølging av konkrete punkter fra møtene med statsråd Kjerkol, Ap, Sp, SV, Rødt, H, Frp og Helsedirektoratet.

Riksrevisjon

Riksrevisjonen har satt i gang forvaltningsrevisjon på rehabilitering. Riksrevisjonen hadde gruppesamtale med slagrammede 1. juni i Bergen, samt skal ha samtaler med også andre diagnosegrupper.

Johnny

Man blir et bedre menneske av å gå i skogen, sa en kjent vandrer og fotograf. Så riktig, så riktig. Man kan også bli et bedre menneske av å gå tur med mennesker som er glad i å gå i skogen, kan jeg føye til.

Johnny Mørk var et slikt menneske. Vi gikk i flere år ganske ofte på tur rundt Sognsvann på tirsdager, ofte bare vi to – dog var gjerne Leika med oss, den glade puddeltispe. Og de to førte et stille språk seg imellom når vi stoppet opp og satt på en av benkene. Det dreiet seg ikke bare om hva som måtte være i matpakken, eller pinner som kunne kastes. Deres øyeblikk av slående samspill får forbli dem imellom.

Johnny var nesten blind av sukkersyke, så han ville traske rett bak meg slik at han skimtet

hvor jeg satte føttene. For sikkerhets skyld hadde han alltid sin gule, fosforiserende vest på, og en kjepp med seg. Og diabetikerens spesialmat i ryggsekken. Han hadde også hatt et hjerneslag som tok mesteparten av språket fra ham, men ikke vettet. John hadde omtrent bare fire ord – «Ja og nei», Takk og takk» og Herlig!».

«Herlig» var når brisen fra vannet kjentes på huden. «Takk og takk» var når noen gjorde ham den minste tjeneste, eller når han tenkte på at han levde, og kjente luktene og lydene ute i skogen, og fikk

brukt kreftene. Alltid var det verdt å leve, selv med afasi og høyresidige lammelser. Johnny ble bare noen og femti år gammel. En hard steintrapp på Majorstuen gjorde en brå slutt. Savnet er stort. Tanken var at jeg skulle være hyggelig mot ham, resultatet ble at det var han som var hyggelig mot meg.

De av oss som har fem sanser, fornemmer kanskje ikke like godt som dem som har fått en brutal påminnelse, om hva det er noe poeng å dvele ved. Det være seg egen utvikling og dannelse (et gammelmodig ord som nå stadig dukker opp igjen)

eller omgivelsenes utvikling. Lutring gjennom lidelse, snakket Dostojevskij om. Et annet ord for lutring er forbedring, så kanskje forbedring gjennom glede også går an?

Historien er skrevet av Frithjof Funder, forlagsmann og mangeårig medlem av Afasiforeningen for Oslo og omegn. Han skrev i flere år en spalte i «Grevlingen», medlemsbladet for NOA – Norges Naturvernforbund i Oslo og Akershus. Petitene er også utgitt i bokform.

E-læringskurs om afasi og samliv

Afasi kan ramme forskjellige mennesker i ulike aldre og livssituasjoner. For de fleste kommer det brått og uventet. Når en person rammes av afasi, rammes også de nære relasjonene og samspillet dem imellom.

Å leve sammen med afasi kan være utfordrende både for personen som har blitt rammet av språkvanskene og for pårørende. Språkvansker hos en av partene i en relasjon, vanskeliggjør kommunikasjon for begge. Afasiforbundet ønsker med dette e-læringskurset og heftet og formidle noen refleksjoner om hvordan kan møtet utfordringer i et samliv, samt dele noen brukerfaringer.

E-læringskurs

På nettsiden samlivskurs.afasi.no får du konkrete tips og råd om kommunikasjon i nære relasjoner i form av videoforedag med logoped og psykolog.

Heftet Afasi og samliv kan bestilles fra Afasiforbundets netbutikk. Her får du konkrete råd om kommunikasjon i nære relasjoner, råd om seksualitet og samliv og historier fra virkeligheten.

Samlivskurset og heftet er et samarbeid med Statped og støttet av Stiftelsen Dam.

Mistet språket etter en legetabbe

Gunnbjørg er utrolig positiv og glad i å oppleve livet omkring seg, også utenfor landets grenser. Hun var i flere år engasjert i Afasiforeningen i Oslo der hun ivret etter å få til et tilbud om fellesskap for yngre afasirammede. Hun har gjennom mange år skrevet dikt om små og store ting livet.

▪ Av Marianne Brodin og Ellen Borge

- Jeg var 35 år da jeg var utsatt en legetabbe, forteller Gunnbjørg via Messenger. Jeg fikk ikke oksygen under en operasjon, så jeg døde. Jeg var klinisk død. Legeteamet tilførte meg ny oksygen. De klarte å vekke meg til live igjen. Jeg hadde fått en stor hjerneskade. Jeg mistet hele språket mitt. Jeg våknet opp og hadde ligget bevisstløs og i koma lenge.

Det var en tøff livskamp. Jeg var helt fortvilet. Jeg hadde et stort ønske, og det var å lære å skrive og gjøre meg forstått igjen. Jeg hadde glemt hele mitt morsmål og språk. Jeg slet mye. Jeg hadde nesten panikk. Jeg var lykkelig når jeg lærte å uttrykke meg.

- Jeg måtte lære alt på nytt igjen. Jeg måtte lære å spise selv. Jeg kunne ikke spise selv da jeg våknet til livet. Hele min kropp var sterkt nedsatt og fysisk hemmet, forteller Gunnbjørg. Det ble en omfattende livsprosess.

Krevende med tekstmaskin

Det er ikke få tekstmaskiner Gunnbjørg Flinskau har slitt ut i årenes løp. Tross iherdig opptrening, livslyst og en ustoppelig nysgjerrighet på livet ble ikke det talte språk som før, men ordene uttrykkes gjennom skrivehjelperen «Light-writer».

- Ingen tenker på at når jeg skriver med talehjelpemiddel så mister jeg øyekontakten og kroppsspråket mens samtalen pågår, forteller Gunnbjørg. Det er vanskelig og krevende. Jeg må være veldig oppmerksom fordi jeg mister så mye underveis i samtalen. Det er en utfordring for meg fordi jeg har problemet på min side. Det er et vanskelig dilemma, som jeg må takle selv.

Gunnbjørg er god til å bruke Facebook, Messenger og skriver epost. På den måten kan hun holde kontakt med familie og venner, forteller hun.

Det skrivende tastaturet

Maskinen kan ikke føle menneskestemme

Maskinen kan ikke kjenne min menneskelige stemme

Maskinen er en innretning kunstig med stemme

To fingre sender et budskap over en skjerm

Som farer over skrivetastaturet

Som fanges av øyne

Som ser og lytter

Som ønsker respons

Maskinen er blitt min ytringsfrihet mot verden jeg kjenner

Gunnbjørg

I ishotellet kan en overnatte på senger bygget av is dekket med myke reinskinn.

Fra ishotell til årsmøte i Alta

Alta viste seg fra sin beste side denne februar dagen. Vakre, snødekte fjell var det første som møtte meg da flyet landet. Været var nydelig og ettermiddagen lys.

▪ Av Marianne Brodin

På flyplassen var det hyggelig å bli møtt av Odd-Runar Dahl Kåven, som er leder i Alta Afasiforening og Elise Johansen fra styret i foreningen. Foreningen har ca. 50 medlemmer og består av en aktiv gjeng som drar på utflukter og sosiale sammenkomster. Vi hadde en hyggelig prat på veien ut mot

Sorrisneva, som var første stopp på denne turen.

Verdens nordligste ishotell
Ishotellet i Alta ligger ved Alta-elva. Sorrisniva Igloo Hotel er verdens nordligste ishotell, og bygges hver vinter. Møblene og alle skulpturene er laget av lokale kunstnere, som bruker snø og is i sitt arbeid. Her kan en overnatte på senger

bygget av is dekket med myke reinskinn. Det var vakkert alt sammen. Det var til og med et rom som var bygget som en kirke. I løpet av mars smelter isen og snøen og ishotellet forsvinner for å bygges opp igjen neste år. Vi hadde en hyggelig stund med å se på ishotellet denne ettermiddagen.

Leder i Alta Afasiforening, Odd-Runar Dahl Kåven sammen med Jan Einar Bjørnæs og Kirsti Hanssen. Foto: Krister Sandåker Tårn

Det nye styret i Alta Afasiforening består av (foran, fra venstre) Randi Moen Hansen (kasserer), Elise Johansen, Odd-Runar Dahl Kåven (leder), Liv-Astrid Nyvoll (sekretær), Fredbjørg Nicolaysen (nestleder) og Jan Einar Bjørnæs (begge bak). Foto: Bernhard Hienerwadel

Sami siida – samisk kultursenter

Når en først er i Alta er det verdt å få med seg det samiske kultursenteret Sami siida. Her kan turister bli kjent med samisk kultur. Vi sto over reinsdyrkjøring denne gangen, men spiste middag med laks og reinsdyrkarbonader i restauranten. En koselig ettermiddag ble det sammen med Odd-Runar, Elise og Fredbjørg Nicolaysen, som nå var ferdig på jobb og sluttet seg til selskapet. Fredbjørg er en ildsjel og har vært engasjert leder i Alta afasiforening i en årrekke og logoped i 30 år. I en alder av 77 år jobber hun fortsatt som privatpraktiserende logoped. – Jeg har ikke har samvittighet til å gi meg, sier Fredbjørg. Da blir det jo et tilbud mindre

for pasientene i Alta. Det er mangel på logopeder her, som mange andre steder.

Bruk lokalavisene

Det er fint med oppmerksomhet om afasi lokalt for å gjøre foreninger mer kjent. Fredbjørg hadde i anledning årsmøtet og mitt besøk tatt kontakt med to lokalaviser. På formiddagen hadde vi en prat med journalist Krister Sandåker Tårn som skrev en artikkel til Kronstadposten. Sammen med Jan Einar Bjørnæs, Kirsti Hansen og Odd-Runar Dahl Kåven fra foreningen var temaene blant annet viktigheten av rehabilitering og det å høre til et sted – å ha sosial kontakt.

Kirsti Hanssen fortalte om sin utfordrende pårørende-situasjon

med en slagrammet mann som ikke får tilstrekkelig fysioterapi og trening på det sykehjemmet han bor. Kirsti opplever at han har blitt dårligere til å bevege seg etter at han kom dit. Rehabilitering etter et hjerneslag er så viktig, og det er så synd at det ikke skal være tilstrekkelig kompetanse og personell, slik at alle kan få den treningen de trenger. Lenge trente Kirsti ham selv hjemme, men det lot seg ikke gjøre i lengden, kombinert med full jobb.

– Jeg har utdanning innen idrettspedagogikk, og forstår hvor viktig det er med fysisk aktivitet, men opplever at det er for lite fysisk behandling for de fleste slagrammede, sier Kirsti.

Elise Johansen og Odd-Runar Dahl Kåven i ishotellet

Odd Runar, Marianne, Randi M. Carlsen og Fredbjørg

Isskulptur

Jan Einar Bjørnes hadde slag for to år siden og da fikk han oppleve hvor dårlig kunnskap og informasjon det er om afasi. Han fikk ikke vite om foreningen i Alta før et halvt år etter slaget. - Foreningen har vært enormt viktig for meg og det er utrolig fint at det er hjelp å få lokalt, sier Jan Einar.

Odd-Runar fikk hjerneslag for 15 år siden og har klart seg veldig bra etterpå. Å ha en forening å være med i og delta i sosial aktivitet er utrolig viktig, sier Odd-Runar. Det har hjulpet ham svært mye.

Altaposten, te og multer
Hjemme hos Fredbjørg fikk vi også tid til en hyggelig prat med journalist Bernhard Hienerwadel fra Altaposten. Tema var blant annet logopedmangel og spesielt om studietilbudet ved Universitet i Tromsø (UiT) som holdt på å bli lagt ned i fjor høst. Mange engasjerte seg, deriblant Pasientfokus, Dysleksi

Norge, Norges Parkinsonforbund, Norsk Logopedlag, LHL/LHL Hjerneslag og Afasiforbundet. Heldigvis ble nedleggelsen stoppet og studietilbudet lagt på is for å utredes. Her skal Afasiforbundet følge godt med på hva som skjer videre. Det er mangel på logopeder i Nord-Norge som så mange andre steder.

- Det er ganske stor forskjell om studietilbudet finnes i Tromsø eller Bodø. For mange blir det for kostbart med så lang reisevei, sier Fredbjørg. Ristin Anne joks Eira jobber som logoped i Karasjok legger til at det finnes svært få logopeder som jobber med det samiske språket.

Årsmøte i Alta afasiforening
Samme kveld holdt Alta Afasiforening årsmøte. Odd-Runar Dahl Kåven og Fredbjørg Nicolaysen ble gjenvalgt som henholdsvis leder og nestleder. Årsmøtet bestemte å øke aktiviteten. Det skal legges

vekt på flere sosiale aktiviteter til medlemmene. Styret skal også gjøre arbeidet sitt mer synlig, blant annet på sosiale medier og overfor helsepersonell som kommer i kontakt med pasienter som har afasi.

Bernhard Hienerwadel var også til stede på årsmøtet og resultatet ble en fin artikkel i Altaposten om foreningsaktivitet, logopedmangel, likepersonsarbeid og om viktigheten av informasjon til pasienter og pårørende.

Årsmøtet ble avsluttet med en hyggelig middag før det var tid for å reise hjem. Alta gjorde seg klar til Finnmarksløpet, men det får bli en annen gang. Jeg kommer gjerne igjen!

Slaglinjen gir deg svar

LHL og LHL Hjerneslag har en egen slaglinje, hvor en erfaren sykepleier gir svar, råd og veiledning. Nå tilbys medlemmer i Afasiforbundet i Norge å bruke tjenesten.

- Vi understreker at den man treffer er slagsykepleier og ikke logoped. Men vår rådgiver kan svare på det meste innen slag. Hun kan gi råd til pårørende om hvordan man bør kommunisere med personer med afasi, og gir tips om mat, måltider og konsistenstilpasning til de som har dysfagi (svelgevansker). Også hvilke rettigheter man har som følge av språkvansker etter ervervet hjerneslag, kan man

få svar på, sier generalsekretær Tommy Skar i LHL Hjerneslag. Han opplyser at LHL og LHL Hjerneslag etter hvert vil utvide rådgivingstjenesten med logopedkompetanse.

Det er slagsykepleier Marita Lysstad Bjerke som betjener slaglinjen på telefon 67 023 023. Åpningstider er mandager 12-15 og onsdager 17-21.

Rådgiving LHL Hjerneslag
Mandag klokken 12.00-15.00
Onsdag klokken 17.00-21.00
☎ 67 02 30 23

Afasiforbundet i Norge

I have aphasia. This means that it might be difficult using and comprehending words, as well as reading and writing. Please speak slowly and clearly.

www.afasi.no

Name, address and phone:

Next of kin:

Afasiforbundet i Norge

Jeg har AFASI - dvs. språkvansker. Dette gjør at jeg har vanskelig for å snakke, forstå tale, lese og/eller skrive. Det er til hjelp for meg at du snakker langsomt og tydelig.

www.afasi.no

Navn, adresse og telefon:

Nærmeste pårørende:

Lyd kan gi tilgang til bøker og informasjon når sykdom gjør det vanskelig å lese. (Foto: Shutterstock)

Lyd - en vei til bøker, aviser og tidsskrifter

Mange med afasi opplever at lesing er vanskelig. Tilgang til bøker, aviser og tidsskrifter er ikke lenger en selvfølge. Da kan lydbøker fra Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) være et kjærkomment tilbud.

■ Av:

NLB er et offentlig bibliotek for alle som strever med å lese visuell tekst og vanlige bøker. Årsaker til lesevanskene kan være afasi, svekket syn, dysleksi eller andre funksjonsnedsettelse. NLBs lånerne kan velge blant tusenvis av lydbøker. Tilbudet er gratis og for lånerne fra hele landet.

Stort utvalg

Hos NLB finner du mye av det

samme som folkebibliotekene tilbyr sine papirboklånere. NLB har et bredt utvalg fag- og skjønnlitteratur til barn, ungdom, studenter og voksne. Sjangerbredden er stor. Krim, samtidslitteratur, biografier, faktabøker, serieromaner og lyrikk er noe av det som finnes i bokbasen. Lånerne kan også abonnere på et utvalg aviser og tidsskrifter i lydutgave. Aftenposten, Illustrert Viten-skap, Hjemmet, Helsemagasinet

“Å lytte til bøker blir en erstatning for problemene med å lese, og er nå en av mine store gleder i hverdagen.”

Sven Runar (56),
slagrammet NLB-låner

NLB tilbyr lånerne sine aviser og tidsskrifter i lydutgave. (Foto: NLB)

“iPhonen har jeg jo med meg overalt. Jeg hører på lydbøker store deler av dagen - både hjemme, når jeg går tur og i bilen.”

Ingeborg (48), afasi

og Vi over 60 er eksempler på hva du kan låne.

Nye lydbøker hver dag

Det er høy aktivitet i NLB sine studioer hvor det blir lest inn bøker hver eneste dag. Profesjonelle innlesere, mange av dem skuespillere, sørger for at bøkene har god kvalitet.

I tillegg til å produsere et stort antall bøker selv, kjøper NLB inn titler fra kommersielle lydbokprodusenter og gjør dem tilgjengelig for sine lånerne.

Døgnåpent digitalt bibliotek

Nettstedet www.nlb.no gir oversikt over hele NLBs tilbud. Her og i appen Lydhør kan du låne bøker når som helst og

finne nyheter og boktips. Lydbøkene lastes ned eller strømmes direkte. Om du ønsker lydbøker på CD, kan du bestille det på nlb.no eller ved å ringe biblioteket. Skreanke-telefonen er åpen mandag til fredag. Der får du personlig betjening og hjelp til å låne bøker.

Flere avspillingsmåter

Lydbøkene kan spilles av på smarttelefon og nettbrett, PC og DAISY-spiller. Med appen Lydhør kan du låne og lytte til bøkene med mobil og nettbrett.

Bli låner

Du melder deg inn ved å fylle ut innmeldingsskjemaet på nettsiden. Når du melder deg

inn i NLB, bekrefter du selv at du har lånerett og behov for lydbøker. Vi forventer at du kan legge fram dokumentasjon på funksjonsnedsettelse som gir lesevansker hvis du blir bedt om det.

NLB ønsker nye lånerne velkommen!

Ta kontakt for innmelding og mer informasjon:

www.nlb.no

Telefon: 22 06 88 10,
mandag til fredag kl. 10-14

E-post: utlaan@nlb.no

Afasipostens kryssord

nr. 2-2022

		VERN MOT SOL	LOSJE- RER	FISKE- RED- SKAP		
		STRE- NG				
				LARS RØED FRUE		
		NAKEN	PAR KNUD- RET			
		OSEAN BEHER- SKER	BE- GRIPE SKRU	SKAM- MEL		
FARGE						SATI- RE
				FANGES FISK MED	HATT SIFFER	
SOM- RE	TALL- ORD TAU					TRAVE
		DRIKK	EKSIS- TERER TALL		HELT DAN- DERE	
SPISE				RED- SKAP I BÅT		PÅ BIL- ER I NEDER- LAND
						ILSE ENG

Løsningen på kryssordet finner du på side 30

Afasiforbundet i Norge

Torggata 10

0181 Oslo

22 42 86 44

www.afasi.no

Kjenner du noen som vil være medlem i Afasiforbundet?

...når språket går i stykker

Send oss en epost med navn, adresse, tlf./epost og fødselsdato eller bruk innmeldingsskjemaet på afasi.no

Medlemsfordeler:

- Kontakt med **likepersoner**, både personer med afasi og pårørende.
- **Lokalforeninger med** hyggelige miljøer for personer med afasi og pårørende.
- Som medlem eller støttemedlem mottar du årlig 4 nummer av **Afasiposten**.
- Som nytt medlem i Afasiforbundet får du **halv pris på Klar Tale lettlestavis** nettutgave i ett år (kampanje.klartale.no/medlemstilbud-afasiforbundet)
- Som medlem av Afasiforbundet kan du benytte deg av **hotellavtaler** Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, har forhandlet fram.
- 20% **rabatt på PC-support** hos Digifix (digifix.no)
- 20% rabatt på kjøp og besøk på **Hadeland Glassverk** (hadeland.com)

Gi en gave

Støtt gjerne Afasiforbundets virksomhet, interessepolitiske arbeid og aktiviteter.

På Facebook kan du opprette din egen innsamlingsaksjon og velge Afasiforbundet som mottaker.

Vi er takknemlige for bidrag.

Kontonummer for gaver til Afasiforbundet:
1644 04 07661

Vipps #88557

Afasiforbundet i Norge
Torggata 10
0181 Oslo

Lokalforeninger og kontaktpersoner

Afasiforeningen i Østfold

Randi Skjeltopr Andresen
Nellikbuen 65
1617 FREDRIKSTAD
Tlf: 95 03 63 03
Epost: randi.s.andresen@gmail.com

Afasiforeningen for Oslo og omegn

Frithjof Funder
Karl Andersens vei 21
1086 OSLO
Tlf.: 909 61 265
E-post: hfunder@online.no

Asker og Bærum Afasiforening

Hanne Pedersen
Bringebærstien 10
1348 RYKKINN
Tlf. 97 57 87 85
E-post: hannepf@online.no

Romerike Afasiforening

Trond Vestby
Nygata 2
2010 STRØMMEN
Tlf.: 99 35 63 75
Epost: trond.vestby@hotmail.no

Kongsvinger og omegn Afasiforening

Vidar Hoel
Eidems gate 7
2212 KONGSVINGER
Tlf.: 90 50 80 08
E-post: vida-hoe@online.no

Afasiforeningen for Gjøvik og omland

Hilde Visnes Trå
Sveumveien 162 B
2817 GJØVIK
E-post: visnes@start.no

Vestfold Afasiforening

Jostein Hildrum
Hunrødsbogen 32 C
3241 SANDEFJORD
Tlf.: 91 10 15 50
E-post: josteinildrum@gmail.com

Ringerike og omegn Afasiforening

Lise Bye Jøntvedt
Brutorget 8
3510 HØNEFOSS
Tlf.: 47 34 55 21
E-post: oekr-j@online.no

Telemark Afasiforening

Turid Nilsen
Krabberødveien 14b
3960 STATHELLE
Mobil: 95 20 60 76
E-post: bjornarenilsen@gmail.com

Sør-Rogaland Afasiforening

Brith Stokke Kalheim
Stokkaveien 21
4024 STAVANGER
Tlf.: 97 18 83 63
Epost: b.s.kalheim@lyse.net

Agder Afasiforening

Turid Iddmark Bjerland
Slettebrotan 101 B
4715 ØVREBØ
Tlf.: 41 30 30 34
E-post: tu.iddmark@gmail.com

Afasiforeningen for Bergen og omegn

Yngve Seterås
Eidsvågveien 21A
5101 EIDSVÅGNESET
Tlf.: 48 14 12 13
Epost: seteraas@gmail.com

Sunnhordland Afasiforening

Elin Legland
Uskedalsvegen 120
5463 USKEDALEN
E-post: elin.legland@logopednet.no

Haugaland Afasiforening

Per Gunnar Stornes
Jeppeveien 14
5538 HAUGESUND
Tlf.: 41 32 23 21
E-post: pergstor@gmail.com

Ålesund og omegn Afasiforening

Aud K. Wiklund
Lerstadveien 168
6014 ÅLESUND
Tlf.: 975 00 234
E-post: aalesundafasi@gmail.com

Afasiforeningen for Ytre Nordmøre

Eli Stene
Slettvegveien 28
6533 AVERØY
Tlf. 47 65 45 79
E-post: eli.stene@hotmail.com

Afasiforeningen i Trøndelag

Nils Magne Røstum
Anders Hovdens veg 38
7224 MELHUS
Tlf.: 40 87 01 10
E-post: klatring@epost.no

Bodø/Salten Afasiforening

Hans Birkelund
Tortenveien 1
8215 VALNESFJORD
Tlf. 90 79 15 55
E-post: hansbirkelund@sbnett.no

Narvik og omegn Afasiforening

Lena Klingan
Kongens gt 51
8514 NARVIK
Tlf: 415 99 126
E-post: narvikafasiforening@gmail.com

Brønnøy og omegn Afasiforening

Anne Marie Degerstrøm
Seljeholmen Nord 8B
8907 BRØNNØYSUND
Tlf.: 75 02 23 07
E-post: ann-dege@online.no

Harstad og omegn Afasiforening

Ragnhild Fosseide
Bratthollet 11
9414 HARSTAD
Tlf.: 997 90 757
E-post: ragfoss@hotmail.com

Afasiforeninga for Tromsø og omegn

Hogne Jensen
Mikael Olsens vei 46
9022 KROKELVDALEN
Tlf. 99 16 80 21
Epost: hogne@afasi.no

Midt-Troms Afasiforening

Gørill Hallangen
Elvelund 26
9310 SØRREISA
Tlf.: 46 43 31 66
E-post: gorill@sehunsnakker.no

Alta Afasiforening

Odd-Runar Dahl Kåven
Holmen 79
9518 ALTA
Tlf.: 99 48 35 10
Epost: oddrunar@hotmail.com

Sør-Varanger Afasiforening

Egil M. Persen
Øbergveien 22
9910 BJØRNEVATN
Tlf.: 90 74 86 55
E-post: empersen@gmail.com

Likepersonskontakter i afasiforeningene

Afasiforeningen i Østfold

Torild Skår Tomren
E-post: t-tomren@online.no
Telefon: 92 45 62 21

Afasiforeningen for Oslo og omegn

Frithjof Funder
E-post: hfunder@online.no
Telefon: 90 96 12 65

Asker og Bærum Afasiforening

Hanne Pedersen
Epost: hannepf@online.no
Tlf. 97 57 87 85

Aurskog-Høland Afasiforening

Elisabeth Brekken
E-post: a-brek3@online.no
Telefon: 95 99 87 76

Romerike Afasiforening

Trond Vestby
E-post: trond.vestby@hotmail.no
Telefon: 99 35 63 75

Kongsvinger og omegn Afasiforening

Vidar Hoel
E-post: vida-hoe@online.no
Telefon: 90 50 80 08

Tone Elin Eriksen

Epost: tone.elin.eriksen@gmail.com
Tlf. 97 61 83 52

Vestfold Afasiforening

Jostein Hildrum
E-post: josteinildrum@gmail.com
Telefon: 91 10 15 50

Drammen og omegn Afasiforening

May Britt Kløverød
E-post: may.britt.kloverod@ebnett.no
Telefon: 90 03 50 23

Ringerike og omegn Afasiforening

Eivind Dybendal
E-post: eivind11@online.no
Telefon: 99 28 98 57

Telemark Afasiforening

Turid Nilsen
E-post: turid.nilsen@hotmail.com
Telefon: 95 20 60 76

Sør-Rogaland Afasiforening

Gro Tingvik
E-post: gro.karin.tingvik@gmail.com
Telefon: 90 51 13 17

Agder Afasiforening

Turid Iddmark Bjerland
E-post: tu.iddmark@gmail.com
Telefon: 41 30 30 34

Haugaland Afasiforening

Morten Dagsland
E-post: mdagsla@gmail.com
Telefon: 48 36 84 85

Afasiforeningen for Bergen og omegn

Bernt Olaf Ørsnes
E-post: bernt_olaf@hotmail.com
Telefon: 90 95 75 65

Ålesund og omegn Afasiforening

Aud Wiklund
E-post: aalesundafasi@gmail.com
Telefon: 97 50 02 34

Afasiforeningen for Ytre Nordmøre

Eli Stene
E-post: eli.stene@hotmail.com
Telefon: 47 65 45 79

Afasiforeningen for Trøndelag

Marit Andersen
Epost: andersen.marit@hotmail.com
Telefon: 97 04 01 38

Bodø og Salten Afasiforening

Hans Birkelund
E-post: hansbirkelund@sbnett.no
Telefon: 90 79 15 55

Brønnøy og omegn Afasiforening

Anne Marie Degerstrøm
E-post: an-dege@online.no
Telefon: 97 73 19 96

Narvik og omegn Afasiforening

Lena Klingan
E-post: narvikafasiforening@gmail.com
Telefon: 41 59 91 26

Harstad og omegn Afasiforening

Astrid Hokland
E-post: astrid.hokland@gmail.com
Telefon: 48 11 85 07

Afasiforeninga i Tromsø

Terje Hebnes
E-post: terjehebnes@outlook.com
Telefon: 90 53 44 45

Sør-Varanger Afasiforening

Egil Marius Persen
E-post: empersen@gmail.com
Telefon: 90 74 86 55

Nettside om trening etter hjerneslag

Rektor Svein Andersen fra Trysil, ble rammet av høyresidig hjerneslag i 1997. Han vet mye om nytteverdien av egentrening etter hjerneslag og har laget to dokumentarfilmer om sin rehabilitering.

1. **"Veien videre"** med teksthette (2005) i samarbeid med to fysioterapeuter i Trysil
2. **"Veien videre - del 2, et utvalg øvelser til egentrening"** (2009) i samarbeid med Sunnaas sykehus og Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin v/Helsekompetanse.no

På nettsiden www.slagrammet.com får du gratis tilgang til begge videoene.

Returadresse:
Afasiforbundet i Norge
Torggata 10, 0181 Oslo

Grip dagen med **SaeboGlove**

Art.nr.: G1-GL-XX-YY-Z-1*. HMS-nr.: 241427, 241432, 241435, 241436 ect.

SaeboGlove er glipehansken som åpner hånden og muliggjør et funksjonelt grep. Hansken er spesialutviklet for personer med spastisitet etter hjerneslag eller nerveskade, eller for personer med skade på strekkapparatet i fingre og håndledd.

Hansken kan søkes på gjennom trygdeordningen. Kontakt oss, så hjelper vi deg opprette kontakt med ergoterapeut eller ortopedisk verksted.

*Avhengig av størrelse og side: XX = størrelse på skall. YY = størrelse på liner/innerhanske. Z = L / R

Kombiner *SaeboGlove* med **SaeboMAS mini**

Kombiner SaeboGlove med den stødige, bordmonterte armavlasteren SaeboMAS mini. MAS mini passer perfekt på kjøkken- eller arbeidsbordet og er spesielt designet for å imøtekomme hjemmets dimensjoner.

Ved å avlaste armens vekt og tillate store bevegelser i skulder, albue og håndledd, underbygger MAS mini brukers selvstendighet og muliggjør aktiviteter som ellers ville vært umulig uten hjelp fra familiemedlemmer eller helsepersonell.

✉ service@cypromed.no

☎ 62 57 44 33

🌐 www.cypromed.no

Se mer og
kontakt oss her!

CYPROMED